

L I S T E K.

Svetčeva slavnost. Dne 20. pr. m. so prihiteli od blizu in daleč v Litijo častilci g. L. Svetca, da se mu poklonijo ob tako imenitni priliki, kakor je dopolnitev tolike starosti, ki je po svetopisemskem izreku že sama ob sebi dovolj redko usojena ubogim smrtnikom, ki je pa tem večjega pomena za dotičnika, ako dolge dobe od svojega rojstnega dne pa do 70. njega obnovitve ni preživel v brezdelju ali v prijetnem, toda neslavnem uživanju dobrin in sladkosti tega življenja, nego v napornem, neumornem delovanju, polnem bridkosti in prevarjenih nad, pa tudi uspehov in trajnih, četudi skromnih in počasnih pridobitev. In tako je bilo vse življenje in delovanje slavljencevo burno, utrudljivo, pa tudi blagotvorno in uspešno, in tem ponosneje lahko zre v to dolgo, dolgo preteklost, ker jo je prebil v popolni telesni čilosti in se mu je prav zategadelj še nadejati dolgega lepega večera, v katerem se bode hladil in počival od dolgega znojnega dneva.

Premnogim častilcem se pridružujemo tudi mi! Dasi je imelo slavlje v Litiji z ozirom na pretežni pravec Svetčevega javnega delovanja zlasti politično lice, vendar se poleg vseh drugih prevelikih slavljencevih zaslug ne smejo prezreti niti njegovi pesniški in sploh pisateljski uspehi; in zlasti na te si usoja kazati ter jih mora poudarjati po svoji glavni smeri „Ljubljanski zvon“. Pridržujoč si to stran Svetčevih zaslug o prvi priliki dostojno oceniti in osvetliti ter objaviti, kakor so storili že drugi listi, krasni slavospev Gregorčičev, kateremu da pač le naš list s ponatiskom trajno in zategadelj edino dostojno mesto — vzkliknemo dičnemu prvaku z drugimi častilci vred: Na mnogaja ljeta!

Josip Pagliaruzzi-Krilan. Zbrani spisi. Tretja knjiga. (Slovenska knjižnica. Snopč 52.—54.).

Dvanajst let smo morali skoro čakati, da se je našel založnik, ki je izdal celotno spise mladega slavca Krilana. Zasluga A. Gabrščka je, da nismo čakali še dalje, in da nam je podal g. Anton Klodič-Sabladoski vso pesniško in prozaično ostalino svojega prezgodaj umrlega sorodnika Pagliaruzzija v dveh debelih in zares okusno tiskanih zvezkih. Zahvaliti moramo pa še posebej vprav požrtvovalno podjetnost g. A. Gabrščka, ki v Slovencih nima para; saj je izdal za brezprimerno nizko ceno 1 gld. 60 kr. vsega »Krilana«, t. j. I. Poezije (144 str.), II. Poezije (150 str.) in III. Zbrane spise (proza: 152 str.). — Da, da, le rojak more storiti kaj takega, dočim nam tujec podaje izdaje knjig, kakršnih si morejo nabaviti samo nekateri oblagodarjeni srečniki. Poet-pisatelj piše za ves narod, njegovi spisi naj se razširijo do slednje in poslednje slovenske vasi: — le tako dosežejo celi svoj namen. Dragih knjig si naši nižji stanovi ne morejo kupovati. Zato so in bodo spisi Levstikovi, Stritarjevi in — žal! — celo poezije Aškerčeve — narodni masi nepristopni; prav zategadelj si pa tudi ne morejo pridobiti med narodom tiste poljudnosti in tiste vplivnosti, ki bi jo imeli v tako ceneni, a vendar elegantni izdaji, kakor je Gabrščkova publikacija Krilanovih spisov. — »Svoji k svojim«, tako se vpije že od nekdaj pri nas — a le vpije; pri tem se pa rede tujci ali pa nasprotniki naših teženj.

Tretja knjiga Krilanove zbirke je odičena s tremi lepimi in čistimi slikami na posebnih kartonih, in to so: portret pesnikov, »Kobariška dolina«, posnetek slike bratov Maksa in Adolfa Klodiča in »Krilanova rojstna hiša«, (risal A. Gwaiz). — Vsebina vvoda: Pesnikov rojstni kraj. Krilanov životopis. Oboje spisal A. Klodič-Sabladoski. Spisa sta prav primerna, vendar nekam prehladna; morda je g. spisovatelj, bližnji sorodnik pesnikov, hoteč biti objektivni in ogibajoč se vsake panegirike, nalašč ubral tak ton. Tudi se nam dozdeva, da se je sicer mnogo o rojstnem kraju pesnikovem in njegovem očetu povedalo, a dosti premalo o pesniku samem. Razpraviti bi se bilo dalo še mnogo, n. pr. o vplivu srbskih narodnih poezij in Gregorčičeve dikcije; tudi o značaju Krilanovem ni skupne, celotne slike, nego si jo mora pazljivi čitatelj šele sestaviti sam iz raztresenih podatkov. —

Krilanovi spisi III zvezka so tile: Novo leto na kmetih. Za vasjo. Nekaj o koristi in potrebi zemljepisja. Sinica. Grob v kotu. Oči. Razpor in sprava.

V prvem spisu nam je narisal pokojni pesnik z neko posebno milino običaje v domačih krajih. — Z veliko ljubeznivostjo nam je naslikal v drugem spisku svoje spomine, ki so v zvezi z gričkom za vasjo. Krilan je imel gorko, nenavadno rahločutno srce za pojave v naravi, in ravno v finem popisovanju prirodnih krasot se kaže umetnika v vseh svojih prozaičnih delcih, zlasti pa v črtici »Sinica«, ki je mojstrska in bode kakor nalašč za šolsko berilo. — Rahel humor preveva govor »Oči«, ki je prikladen za zabavne večere po čitalnicah na deželi. Tudi razprava o koristi zemljepisja je zanimiva, dasi ne pove nič novega.

Beletristična spisa sta samo »Grob v kotu« in »Razpor in sprava«, dve povesti iz kmetiškega življenja, spisani po maniri Jurčičevi. V obeh igra glavno ulogo trdosrčnost očetova, ki brani sinu zakon z ubogo dekle, rejenko. Toda v prvi povesti umrjeta junak in junakinja radi nesrečne ljubezni, v drugi pa nakloni bolezen sinova osorno ošabnega očeta, da se sprijazni z »beraško«, a z vsemi idealnimi lastnostmi odičeno sinovo nevesto, in — praznuje se vesela poroka. Niti v slogu, niti v zasnutku, niti v karakteristiki, niti v zaključkih ne kaže pesnik izvirnosti. Povsod se vidi začetnik ter se razodeva mladeniška naivnost.

Navzlic temu pa iskreno priznavamo, da celo te neznatne črtice pesniku Krilanu ne bodo kratile slave, temveč nas še bolj utrde v žalobnem prepričanju, da smo izgubili v njem nadebudnega, zelo nadarjenega slovenskega umetnika.

Knjigo torej takisto kakor vsa Krilanova dela najtopleje priporočamo.

Kot dodatek knjigi so pridejani trije dobri prevodi Krilanovih balad: »Auf dem Schlachtfelde« in »Das schwarze Weib«, prevedel Klodič, »Das Liebchen«, prevedel A. Funtek. Naj dostavimo tu še željo, ki ni samo naša, naj nam poda kateri naših pesnikov »antologijo« slovenskih, priznано najboljših epskih in lirskih poezij v nemškem prevodu, katerega naj bi izdala ali »Universal-Bibliothek« v Lipsiji ali pa »Bibliothek der Gesammtliteratur des Inn- und Auslandes«, katere založnik je Otto Hendel v Halle a./S. Iz vseh, tudi še mnogo manjših literatur, nego je naša, se dobe prevodi; le iz slovenske književnosti ni nikjer nobenega. Naj

bi se storilo tudi za svetovno razglasitev našega slovstva kaj, da se nam ne bo še dalje očitalo, da smo — »barbari brez jezika in umetnosti«!

Op. krit.

Knjižnica za mladino. Izza zamude in obljube v prejšnjih številkah, v katerih smo posamične snopiče kar na kratko samo naznanili, se nam je nakopičilo razgovora o tem zborniku za tri zvezke, namreč za dvojnati snopič 17. in 18. ter za 19. in 20. snopič.

Istinito veselje nas pri tem navdaja, ker moremo — čez dolgo časa zopet enkrat — izreči vsaj o enem izmed del, ki so objavljena v imenovanih snopičih, prav laskavo sodbo; naša radost je tem večja, ker je tisto delce izvirno, namreč: Bogdančkova mlada leta (20. snopič), ki jih je »slovenskim prijateljskom napisal« Ludovik Černež. Tu se nam je zopet prav bistro pokazalo, da je res, kar smo že nekoč trdili, da mladinske spise, ki so zares dobri, rekli bi, klasični po svoje, tudi odrasli radi bero. In to velja o »Bogdančku«; prepričani smo, da se tudi odraslim ne bode treba siliti, da bi ga čitali, nego samo se jim bode čitalo, in njih zanimanje bode od strani do strani večje; nam se je vsaj pri čitanju tako godilo, a nikjer se nam ni vrivala misel, češ, to je samo za otroke, katerim treba svet kazati v celo drugem, boljšem svitu, skozi barvana stekla. Nič ni takega otroškega slepila, in vendar smo se srčno naslajali z Bogdančkovimi šalami, zabavami in bridkostmi ter se zamišljali v ona rosna leta, ko smo bili sami taki. Res, Bogdančkova mlada leta so pravi biser med našimi mladinskimi spisi, in iskreno jih priporočamo kot berilo ne samo za našo mladino, nego naravnost tudi učiteljem in učiteljicam, očetom in materam in sploh vsem onim, katerim ni še popolnoma odrevenelo srce v materijalnih skrbih, nego so si ohranili vsaj še kaj zanimanja za našo mladino ali vsaj še kaj spominov na svojo mladostno dobo.

Pisatelju, g. Černežu, pa prav iz srca čestitamo na tem uspehu in samo želimo, naj ne bi le-ta ostal sam, nego naj bi se mu pridružil še drugi in tretji i. t. d. Po tolikem uspehu g. Černežu ni treba biti žal, da je zapustil »Parnasa pota« — ako se namreč ne varamo, nam je tudi on pošiljal drobne pesmice, katerih je bilo res tudi nekaj objavljenih v našem listu — prav lahko se okani tistih lavorik, ki bi jih bil žel kot pesnik, ko se je tako izvrstno obnesel njegov poskus (menda prvi?) na pisateljskem polju, ki mu izvestno donese več priznanja, njegovim rojakom pa več — koristi.

Še nekaj! Ker nam je »Bogdanček« toli ugajal, smo razmišljali, odkod tista dražestna milina, odkod tisti rahli humor, ki ga preveva. In prišli smo do zaključka: ker je ves Bogdanček zajet kar naravnost iz življenja, ne pa skrpan iz napačnih nazorov, ki si jih odrasli sami ustvarjamo o oni daljnji otroški dobi, ki smo jo že pozabili. Tudi tu se obistinja Goethejevo zlato navodilo, da treba pisatelju samo poseči v življenje in vrvenje ljudi; naj se g. Črnež tudi v bodoče drži tega načela.

Naša hvala spopolni še pripomnja, da nam je tudi jezik vobče ugajal.

Druga dva zvezka se z »Bogdančkom« — brez ozira na to, da njiju vsebina večinoma ni izvirna — ni od daleč ne moreta meriti ni glede obsega, ni glede jezika. »Tatarji na Moravskem ali Bog ne zapusti svojih slu-